

გაფორმების ეტაპზე მისი მხრიდან თავდები პირის გადახდისუნარიანობის შემოწმების ფაქტს დაადასტურებდა. მტკიცების ტვირთის ობიექტურად განაწილების პირობებში, მოსარჩელეს გარიგებების მართლზომიერების საფუძვლები მტკიცება ევალებოდა, რაც მან ვერ განახორციელა.

III. კომენტარი

სამივე ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტა სამართლებრივად დასაბუთებული და გასაზიარებელია აუცილებელი შენიშვნის გათვალისწინებით – გაუმართლებელია, სრულწლოვან პირთან დადებული გარიგების ბათილობაზე მსჯელობისას იმ არგუმენტების გამოყენება, რომლებიც, კანონმდებლობის გადაწყვეტით, მხოლოდ არასრულწლოვნებს მიემართება. თავდებობიდან ხელშეკრულების მავალდებულებელი ბუნების ხაზგასმა სკ-ის 631 მუხლის წინაპირობების განხილვისას (არასრულწლოვან პირთან მიმართებაში) იქნებოდა აქტუალური, თუმცა ორ სრულწლოვან პირს შორის დადებული გარიგების ორმხრივად მოჭავი გარიგება თავისთავად არ წარმოადგენს ამ ნების გამოვლენის ბათილობის არგუმენტს. ამის საპირისპიროდ, გარიგების ბათილობის საფუძველია მისი შინაარსის ამორალურობა (რასაც სამართლიანად მიუთითა სამივე ინსტანციის სასამართლომ) – კრედიტორის მისწრაფება, უზრუნველყოს სახელშეკრულებო ვალდებულება თავდების ქონებრივი მდგომარეობის გათვალისწინების გარეშე, როცა გარემოებებს უნდა შეექმნათ მისთვის წარმოდგენა, რომ მომავალი კონტრაქტების მიერ ვალდებულების შესრულება საეჭვო იყო.

ნინო ქავჭავაძე

სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშნის სამართლებრივი სტატუსი

1. სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშანი არ წარმოადგენს სამოქალაქო ბრუნვის ობიექტს. შესაბამისად, მისი განკარგვა კერძო პირის მიერ დაუშვებელია.
2. სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშნის აღება ან ჩაბარება არ წარმოადგენს სახელმწიფოსთან დადებულ ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებას.
3. მამკვიდრებლის გარდაცვალების შემდეგ მემკვიდრეს შეუძლია უფლება ჰქონდეს სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშანზე, თუ ა) ამით იგი ზედმიწევნით იცავს საკანონმდებლო (იმპერატიულ) წინაპირობებს და ბ) თუ მისი მოთხოვნა შესაბამისობაში მოდის არსებულ სამართლებრივ მოწესრიგებასთან.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 147, 1328, 1421, 53, 411-ე მუხლები; საგზაო მოძრაობის შესახებ კანონის 53-ე მუხლი; საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2007 წლის 31 იანვრის მექანიკური სა-

ტრანსპორტო საშუალებების სავალდებულო რეგისტრაციის წესების შესახებ № 150-ე ბრძანების 3, 6, 9 და მე-18 მუხლი

უმენაესი სასამართლოს 2019 წლის 16 ივლისის გადაწყვეტილება № ბს-1779(კ-18)

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა სასამართლოში სსიპ – შსს მომსახურების სააგენტოსა და სსიპ – მომსახურების სააგენტოს ქუთაისის სამსახურის მიმართ. მან მოითხოვა შესაბამისი გადაწყვეტილებების ბათილად ცნობა და მისთვის სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშნის უსასყიდლოდ გადაცემა. მოთხოვნის არსი მდგომარეობდა შემდეგში: მოსარჩელის მამამ სარეგისტრაციო ნომერი (სანომრე ნიშანი) შეიძინა, რომელიც გარკვეული პერიოდის შემდეგ შსს-ს შესაბამის უწყებას შესანახად გადასცა 7 თვით (ახალი ავტომანქანის შეძენამდე). ამ ვადის გასვლამდე პირი გარდაიცვალა. მოსარჩელემ, როგორც მემკვიდრემ, კანონით განსაზღვრულ პერიოდში მიიღო სამკვიდრო (თუმცა სამკვიდრო მოწმობა მასზე არ გაცემულა) და შეუდგა მის ფლობას (აქტივებისა თუ პასივების კუთხით. იგი დაინიშნა სამკვიდროს მმართველად). შესაბამისად, მან, როგორც უფლებამოსილმა პირმა მიმართა შსს-ს შესაბამის უწყებას იმ მოთხოვნით, რომ სანომრე ნიშანი არ გაეტანათ გასაყიდად. იმის გათვალისწინებით, რომ შვიდთვიანი ვადა გასული იყო, შსს-ს მომსახურების სააგენტომ უარი უთხრა მოსარჩელეს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

პირველი ინსტანციის სასამართლომ სასარჩელო მოთხოვნა არ დააკმაყოფილა. სააპელაციო სასამართლოში განსხვავებული შედეგი დადგა: სააპელაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა და შსს-ს მომსახურების სააგენტოს დაევალა გამოკვლევის შედეგად ახალი აქტის გამოცემა. სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, სანომრე ნიშნის მოთხოვნა მამკვიდრებლის უფლებას წარმოადგენდა და იგი ისეთივე სახით უნდა გადასულიყო მემკვიდრეზე, როგორც სხვა ქონება.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით, კასატორის მოთხოვნა დაკმაყოფილდა. შესაბამისად, გაუქმდა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება. უმენაესმა სასამართლომ განმარტა: სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშანი (იგულისხმება ის, რომელიც გადაცემული აქვს პირს სატრანსპორტო საშუალების შესაბამისად გამოყენებისთვის, ან შენახული აქვს შესაბამის უწყებაში განსაზღვრული ვადით) წარმოადგენს ადმინისტრაციული ორგანოს საკუთრებას და იგი არ ანიჭებს კერძო პირს მისი განკარგვის შესაძლებლობას. ამ მხრივ, იგი არ ექცევა სკ-ის 147-ე მუხლით განსაზღვრულ ქონებაში.

სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშნის ადმინისტრაციული ორგანოს საკუთრებად მოაზრება, თავის მხრივ არ ნიშნავს, რომ შსს-ს მომსახურების სააგენტო ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებას დებს სანომრე ნიშნის მოხმარების თაობაზე. კერძოდ, სანომრე ნიშნის გადაცემისას სატრანსპორტო საშუალების რეგისტრაციის (შესაბამისი სახით გამოყენების) მიზნით, შსს-ს მომსახურების სააგენტო ასეთ შემთხვევაში არ იქცევა ადმინისტრაციული ხელშეკრულების კონტრაპენტად. ამ მსჯელობას საფუძვლად უდევს სავალდებულო ელემენტი, რომელიც საჯარო ინტერესის სახელწოდებითაა ცნობილი. მეტიც, საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, ასეთი შემთხვევა არც სამოქალაქო სამართლებრივი ხასიათისაა. კერძოდ, სანომრე ნიშნის კერძო პირისთვის გადაცემა არ წარმოადგენს მიზარების, ნასყიდობის ან სხვა სახის კერძოსამართლებრივ ხელშეკრულებას. სანომრე ნიშნის გადაცემა არ ხდება პირთა თანასწორობაზე (ნების ავტონომიაზე) დაფუძნებით და იგი საჯაროსამართლებრივი ურთიერთობის ერთ-ერთ გამოვლინებას წარმოადგენს.

ამასთან, უზენაესი სასამართლო მსჯელობას ავითარებს იმპერატიულ ნორმებზე დაყრდნობით: საკანონმდებლო მოწესრიგების გათვალისწინებით, სანომრე ნიშანზე მოთხოვნის არსებობის გარდა, იმისთვის, რომ იგი პირს შვიდი თვის გასვლის შემდეგ გადაეცეს, აუცილებელია მასზე რეგისტრირებული სატრანსპორტო საშუალების წარდგენა. სხვა სიტყვებით, ეს ორი წინაპირობა ერთდროულად უნდა არსებობდეს. შესაბამისად, ორივე პირობის მხარის მიერ დაუკმაყოფილებლობის გამო, შსს-ს მომსახურების სააგენტოს პოზიცია შესაბამისობაშია მოქმედ კანონმდებლობასთან. იმპერატიული დათქმის გათვალისწინებით, ადმინისტრაციული ორგანო მოკლებულია შესაძლებლობას, იმოქმედოს დისპოზიციის ფარგლებში და თავად გადაწყვიტოს ცალკეული საკითხები, თუ ეს ქმედება კანონითაა შეზღუდული.

III. კომენტარი

განსახვილველი გადაწყვეტილება თანმიმდევრულად ეხება საკითხის აქტუალურ დეტალებს. პირველ რიგში, გამოსაყოფია საჯარო სამართალში მოქმედი პრინციპის გააზრება, რომლის მიხედვითაც არ შეიძლება ფართო დისკრეცია მიეცეს შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოს, მით უმეტეს, თუ კანონით იმპერატიულადაა შეზღუდული ასეთი ქმედება. შსს-ს მომსახურების სააგენტოს არ წაურთმევია უფლება პირისთვის, მიეღოს სანომრე ნიშანი, მაგრამ ამისთვის განსაზღვრა ის ვალდებულებანი, რაც აუცილებელ პირობას წარმოადგენდა ამ მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად. შესაბამისად, ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედება მართებულად უნდა მივიჩნიოთ.

რაც შეეხება სამოქალაქოსამართლებრივ საკითხს, სანომრე ნიშანთან მიმართებით საკასაციო სასამართლო ასევე

ლოგიკურ მსჯელობას ავითარებს: სატრანსპორტო საშუალებაზე შეიძლება სანომრე ნიშანი იყოს მიმაგრებული, თუმცა ამით მის მფლობელს არ ეძლევა შესაძლებლობა, ის ხელშეკრულების ობიექტად აქციოს. დაუშვებელია, სანომრე ნიშნის გამოყენებაზე უფლებამოსილმა პირმა მასზე დადოს ნასყიდობის ხელშეკრულება, დატვირთოს გირავნობით, აჩუქოს სხვა პირს და ა.შ. უშუალოდ სანომრე ნიშნის სხვისთვის გადაცემის დროსაც პროცედურა არ ითვალისწინებს მხარეთა შორის დადებული ხელშეკრულების დამოწმებას თუ რეგისტრაციას. შესაბამისად, სატრანსპორტო საშუალების სანომრე ნიშანი ადმინისტრაციული ორგანოს კუთვნილება და მისი მოხმარება კერძო პირის მიერ ამ უკანასკნელს არ წარმოუშობს განკარგვის უფლებამოსილებას.

აღნიშნულის კვალად ასევე პოზიტიურად უნდა შევაფასოთ უზენაესი სასამართლოს მსჯელობა, როდესაც იგი ერთმანეთისგან მიჯნავს ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებასა და ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილების ფარგლებში განხორციელებულ ქმედებას: საჯარო ინტერესის არარსებობის გარდა, ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მოწესრიგებისას გასათვალისწინებელია სზაკ-ის ნორმების შინაარსი: 69-ე მუხლი წერილობით ფორმამე მიუთითებს, ხოლო დათქმა „თუ კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული“ ისევ საკანონმდებლო ჩანაწერის აუცილებლობაზე ამახვილებს ყურადღებას, სადაც პირდაპირ უნდა მიეთითოს უფლებამოსილების სხვა ფორმით განხორციელების შესახებ. ამასთან, სზაკ-ის 65-ე მუხლის მე-2 ნაწილი სკ-ის გამოყენების შესაძლებლობაზე უთითებს, რაც სანომრე ნიშნის გადაცემისას ცალსახად არ იქნება გამოყენებადი. შესაბამისად, სანომრე ნიშნის გადაცემა არ წარმოადგენს ხელშეკრულების (სამოქალაქო თუ ადმინისტრაციული) სახეს.

სერგი კორბენაძე

იპოთეკის გარიგების ბათილობა არასრულწლოვნის ინტერესების გამო

დაუშვებელია, იპოთეკის ხელშეკრულება ავტომატურად ბათილად ჩაითვალოს იმ შემთხვევაში, როდესაც იპოთეკის საგანი არასრულწლოვნის საკუთრებაა. გარიგების მართლწინააღმდეგობას გამორიცხავს სესხის მიზნობრიობა (ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება) და მსესხებლის ისეთი ქონებრივი მდგომარეობა, რომელიც ქმნის იმის ვარაუდს, რომ სასესხო ვალდებულება დროულად შესრულდება.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 54, 115, 1198 IV და VI მუხლები